MAR 1 1922 Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 47. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 28. лютого, 1922. — VOL. XXX. — No. 47. — Jersey City, N. J., Tuesday, February 28, 1922. — THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

СЕНАТОВИЙ КОМІТЕТ ПРИЙМАЄ ДОГОВОРИ

ВАШІНГТОН, 25. лютого. — По довгій та завзятій дебаті сенатовий комітет для заграничних справ одобрив пять договорів, принятих на вашінгтонській конференції для зменчення зоружень.

Лише один мирний договір не стрінув повного одобрення сенатового комітету. Се договір чотирох держав про посілости на Тихому Океані, до котрого сенатовий комітет на внесенне сенатора Брандеґі додав резервацію (застереженне), в котрій говориться, що Злучені Держави розуміють сей договір так, що вони не є зобовязані давати свою збройну силу на оборону котроїнебудь держави, підписаної під угодою. Уряд був виразно за приняттєм сього договору без застереження, але коли опозиція проти договору дала до пізнання урядови, що одобренне договору без рівночасного ухвалення застереження неможливе, президент самий згодився на резервацію сенатора Брандеґі, щоби лише вратувати договір.

Зате без всяких застережень одобрено: договір межи Злученими Державами, Британською Імперією, Францією, Італією та Япаном про обмеженне морських зброєнь; договір межи тими самими державами про вживанне у війні ґазів та підводних лодок; додаткову заяву про американські права до мандатових територій; додаткову згоду до договору чотирох держав, в справі Тихого Океану, після котрої острови властивого Япану вилучені зпід розуміння договору.

Перед комітетом лишається ще два договори до обговорення.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЛАГОДИТЬСЯ ДО УЧАСТИ У ВИБОРАХ.

ВАШІНГТОН, 25. лютого. — Виконавча Рада Американської Федерації Праці застановлялася на своїм послідним засіданню над участю Федерації у наближаючихся виборах до конґресу.

Згідно з припорученнями національної конвенції Федерації Праці, організація задумує взяти участь у вступних виборах („праймеріс") і своєю участю вплинути на існуючі партії так, щоби вони поставили кандидатів, прихильних робітникам. Де старі партії не поставлять відповідних кандидатів, там Федерація Праці думає ставити своїх.

ХОЧУТЬ ПОСЕРЕДНИЧИТИ В БАВОВНЯНІМ СТРАЙКУ.

ПРОВИДЕНС, Ровд Айленд, 25. лютого. — Стейтова Мирова Рада відкликнулася нині до страйкарів і властителів бавовняних фабрик, щоби вони віддали справу непорозуміння межи ними в руки Ради.

Справа малаби бути віддана Раді на таких умовах, що страйкарі малиби вернути зараз до роботи за заплатою, яку тимчасово установилаб Рада, а яку вони малиб побирати до дня остаточного рішення Ради. Малиб вони працювати тижнево тілько годин, кілько працювали перед початтєм страйку. Фабриканти і робітники малиб згодитися з гори на рішенне Ради.

Головою Ради є судля Ган; він мавби бути головним посередником і роземним суддею.

Ані страйкарі ані підприємці ще не заявилися про пропозицію Роземної Ради.

ХОЧУТЬ НОВИХ ІМІҐРАЦІЙНИХ ТА НАТУРАЛІЗАЦІЙНИХ ЗАКОНІВ.

ІСТ ОРЕНДЖ, 26. лютого. — У висшій школі сього міста виголосив нині відчит про іміґрацію та натуралізацію Алберт Джансон, голова іміґраційного та натуралізаційного комітету у палаті послів.

Він представляв пляни, які має більшість в конґресі щодо натуралізації та іміґрації. Головною реформою, яку хочуть завести щодо набування та втрати американського горожанства, має відноситися до горожанських прав жінок. Досі було так, що жінка ішла щодо свого горожаньства за мужом; значить, коли чоловік діставав американське горожаньство („вибирав другі горожанські папері"), то його жінка тим самим уже ставала американською горожанкою, а коли Американка виходила заміж за чужинця, то вона тратила американське горожаньство. Тепер хочуть завести так, щоби жінка була обовязана осібно від мужа старатися о американське горожаньство, як вона чужинка, а з другого боку, аби Американка, виходячи заміж за чужинця, не тратила свого американського горожаньства. Джансон говорив, що то несправедливо уважати таку женщину, уроджену в Америці, а замужем за чужинцем, за чужинку, і приміром, при її приїзді в Америку трактувати її як іміґрантку.

Щодо іміґрації, то Джансон висловив думку, що Злучені Держави уже скінчили той період своєї історії, коли вони признавали свобідну іміґрацію. Америка колись держалася такої політики, а европейські держави собі дивилися на Америку як на смітниско, куди треба викидати все їм непотрібне населенне. Тепер, однак, Америка дійшла уже до такого стану, що вона уже має досить населення. Перед війною приходило сюди понад мілїон осіб річно, але тепер Америка уже не може піклу-

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНҐ ПРОТИ ОБНИЖЕННЮ ЧИСЛА МОРЯКІВ.

ВАШІНГТОН, 27. лютого. — Президент Гардинґ дав до пізнання через своїх політичних приятелів, що він противиться радикальному поменченню числа американських моряків, яке пропонують декотрі члени фльотного комітету палати послів.

Президент має противитися тому, аби число моряків воєнної фльоти обнижати понизче 80.000.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ ЗАЯВЛЯЮТЬСЯ ПРОТИ СТРОГОЇ ПРОГИБІЦІЇ.

ВАШІНГТОН, 26. лютого. — На своїм річнім засіданню Виконавча Рада Американської Федерації Праці станула в ряди противників строгої прогибіції та заявила себе прихильником легкого вина та пива.

В спеціяльній резолюції Виконавча Рада взиває всіх членів Федерації Праці та других горожан, домагатися від своїх конґресменів та сенаторів, щоби вони відповідно змінили закон Волстеда.

ЯК СТОЯТЬ ЧУЖІ ГРОШІ?

НЮ ЙОРК, Н. Й., 23. лютого. — В останньому часі на грошевому торзі в Ню Йорку найбільше вгору пійшли анґлійські гроші. Нині фунт стерлинґів стояв $4.40. Француський франк стояв понад 9 американських центів. Італійська ліра стояла понад 5 американських центів. Чесько-словацька корона в останньому часі теж значно була пійшла вгору, але в останніх кількох днях знову трохи зачала спадати; нині чесько-словацька корона стояла $1^{3}/_{4}$ американського цента. Німецька марка стояла нині не цілу половину американського цента.

Швайцарський франк стоїть тепер найліпше з усіх гроший. За нього платять більше від його принятої вартости.

Угорська (мадярська) корона вартує тепер одну сему частинку американського цента.

Найгірше стоять польські марки і австрійські корони. Одних і других можна купити (якби хто хотів) більше як трийцять за одного американського цента. За 300 долярів дають 1 мілїон польських марок або австрійських корон.

ПЕТЛЮРА ПЕРЕЙШОВ ДО БОЛЬШЕВИКІВ?

Нюйорський московсько-большевицький дневник „Новое Русское Слово" подає у виданню з 26. с. м. таку вістку:

ЛЬВІВ. — З українських жерел в Галичині повідомляють, що отаман Петлюра, вожд українських повстанців, заключив угоду з большевицьким урядом, яке позволило йому вернутись на Україну.

Згідно з тими чутками Петлюра мав явитись перед революційним трибуналом; був засуджений, а потім зараз помилуваний. По помилуваню большевицький уряд має назначити воєнним комісарєм совєтської України.

ЗАСТУПНИК ЛИТВИ ДО ҐЕНУЇ.

Литовська рада міністрів іменувала президента міністрів Мєєровича і міністра фінансів Кальніша заступниками Литви на ґенуенську конференцію.

ЗАСТУПНИКИ РОБІТНИКІВ НА ҐЕНУЕНСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Француський Робітничий орґан „Лє Пепль" подає: Італійський президент міністрів Бономі звернувся до всіх на ґенуенську конференцію запрошених правительств, щоб їх делеґації взяли зі собою бодай по одному заступникові робітничого руху та по одному від професій товариств.

РОСІЙСЬКІ ЗБІГЦІ НА СЛУЖБІ У БОЛГАР

Із Софії, столиці Болгарії доносять:

Міністер народньої освіти вніс в народнє зібранне законопроєкт з приводу приняття російських збігців учителів на болгарську державну службу, причім оплата праці буде однакова як і для болгарських вчителів.

Міністер шляхів також предклав проєкт в справі запрошення російських збігців-фаховців до праці при болгарській телерамі.

Згідно із статистичними даними міністерства внутрішніх справ на державній службі в Болгарії є 27 російських лікарів, а також цілий ряд агрономів, лісоводів, техніків і інших специялістів.

КОМІСІЯ ДЛЯ ОХОРОНИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШОСТИЙ.

Комісія для охорони національних меньшостий, установлена світовим союзом товариств народів пересилає про своє перше засіданне отсей звіт:

Засіданне, яке відбулося в днях 19. і 20. січня в Брукселї, випрацювало звіт, який предложиться засіданню повного світового союза в Празі з початком червня. Предсідателем був Сір Вілловбай Дікінсон бувший член низшої палати. На засіданню заступали Німеччину ґраф Бернсторф, Бельґію сенатор Лафонтен, Францію професор Аулар; дальше були заступники Арґентини, Греції, Польщі, Швайцарії, Чехословаччини й Угорщини. Секретарював ґенеральний секретар світового союза професор Райсен.

Установлено підкомісії для справ національних меньшостий в Чехо-словаччині, Польщі, Австрії, Угорщині, Румунії та Югославії. Спосіб пересправ дає надію на найкрасші вигляди будучих ухвал.

Друге засіданне тої комісії відбудеться правдоподібно й Мюнхені. Будуть запрошені заступники меньшостий, а матеріял комісії буде доповнений особистими виводами тих заступників.

МАНІФЕСТАЦІЯ ІНВАЛІДІВ У КОЛОМИЇ.

Дня 15. січня відбулася в Коломиї маніфестація інвалідів і вдів по інвалідах під коломийським старостовом. В маніфестації взяло участь 1.000 інвалідів між ними 8 цілком темних на очі, 4 без рук, 16 без ніг, 286 ампутованих, 1 без рук і без ніг і темний на очі. Інвалідів, які не були всилі йти, везено на санях. Відбулись також збори інвалідів, на яких ухвалено резолюції. На зборах промовляв також делеґат з Варшави, який вказав на тяжке положенне жертв війни в коломийському окрузі, між якими на 526 померло 71, а на їх похорони мусіли збирати жертви самі інваліди. Вказав також не се, що коломийське громадянство, яке видає десятки тисяч на забави, не звертає уваги на недолю інвалідів.

МОРОЗИ В ПІВНІЧНІЙ ЕВРОПІ.

На балтійському океані панують великі морози. Фінський і ботніцький залив покрився ледом. Доступ до портів утрудений. Морська комунікація між Ревалем і Раґаб перервана. Кілька кораблів замерзло серед моря. В Данціґу записано 19 степенів морозу.

АМАТОРСЬКИЙ КРУЖОК В ХОЛМІ.

Дня 15. січня аматорський кружок в Холмі відограв драму „Ой не ходи Грицю". Штука була виконана досить добре. Найкраще виконали ролі гром. Іванчук, Чорнявська, Котловська, Савіна, Чорненко і Биченко. Роля Грицька випала не зовсім удачно. Ізза браку диріґента хори співали також слабо. Публика заповнила ці-

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ПРЕДЛОЖИТЬ НА КОНФЕРЕНЦІЇ В ҐЕНУЇ 10-ЛІТНІЙ РОЗЄМ ДЛЯ ЦІЛОЇ ЕВРОПИ

ЛОНДОН, 25. лютого. — Тутешня преса а також і заграничня дуже заінтересувалась відомостю, що британський премієр Л. Джордж має предложити на ґенуенській конференції проєкт 10-літнього розєму (завішення оружя) в Европі. Іменно, він має предложити, щоби всі держави, зібрані в Ґенуї, підписали, що через 10 літ жадна з них не буде нападати на сусідів.

Він хотів би спонукати всі европейські держави до удержання мира, щоби сей час використати для економічної відбудови Европи.

ҐЕНУЕНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ЗАЧНЕТЬСЯ 10. ЦВІТНЯ С. Р.

РИМ, столиця Італії, 25. лютого. — Анґлія і Франція повідомили Італію по бульонській стрічі, що ґенуенська конференція зачнеться 10. цвітня с. р.

Італійська делеґація виїде до Ґенуї під проводом бувшого міністра заграничних справ Тіттоні, котрий має також проводити цілій конференції.

ЗНОВА ЩЕ ПРИЙШЛО ДО ЗГОДИ МІЖ АНҐЛІЄЮ І ФРАНЦІЄЮ.

БУЛЬОНЬ, Франція, 25. лютого. — Вчера відбулась тут важна конференція британського премієра Лойда Джорджа з француським премієром Раймондом Пуанкаре.

В урядовому комунікаті, який видано про сю конференцію, сказано, що вона тривала понад три години; що була дуже призна; що оба премієри займалися особливо конференцією в Ґенуї; та що оба вони згодились, аби ґенуенська конференція не посягала по права Ліґи Народів, і щоби не мішалась до мирових договорів, підписаних у Франції від часу мира або до прав аліянтів до воєнного відшкодовання.

Далі в сьому комунікаті сказано, що оба премієри цілком погодились у спірних справах, та що є надія, що та згода доведе до успіхів.

Вкінці комунікат заявляє, що оба премієри переконані, що жадні політичні ріжниці не повинні стояти на перепоні економічній відбудові Европи.

АНҐЛІЙСЬКО-ФРАНЦУСЬКИЙ СОЮЗ НА 20 ЛІТ.

ЛОНДОН, 25. лютого. — Тутешня преса доносить, що оба премієри на бульонській конференції згодились на заключенне анґлійсько-француського союза на 20 літ.

Метою того союза є оборона Франції перед Німеччиною на випадок, якби Німеччина без визову зі сторони Франції напала на неї.

Сей договір був би також звернений проти Німеччини, якби вона таксамо без визову напала на сусідів на сході, себто Чехословаччину і Польщу.

Договір про сей союз так як би готовий, лише треба його підписати.

Анґлійська преса не дуже вірить в успіх того пропонованого союза.

СПРАВА ПРИЗНАННЯ БОЛЬШЕВИКІВ АЛІЯНТАМИ.

ПАРИЖ, 25. лютого. — Тутешня преса подає дещо більше подробиць про бульонську стрічу двох премієрів.

Між іншим говорено там і про Росію. Оба премієри є за тим, що перед ґенуенською конференцією не можна признавати большевицького уряду, але якщо вони на ґенуенській конференції приймуть на себе зобовязання, то відтак аліянти могли би їх признати.

Лойд Джордж так сказав про большевиків до Пуанкаре: — Я не дуже вірю тим людям, але я хочу бачити їх зблизка.

РАКОВСЬКИЙ У БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН, 8. лютого. (Вл. кор. „Свободи"). — Голова совєтського українського уряду Х. Раковський прибув сими днями до Берліну. Офіціяльно він прибув ніби длятого, щоб лічитись в Німеччині від недуґ, які він придбав, невтомно розпинаючи вже три роки Україну. В дійсности-ж він веде тут переговори з німецькими політичними кругами про спільну акцію Росії та Німеччини на ґенуенській конференції. За те він обіцяє Німеччині великі промислові концесії на Україні.

Рівночасно тут перебуває Радек, один з найбільш небезпечних большевиків. Три роки тому Німці тримали його у вязниці, а нині він вільно тут живе; пише в комуністичних газетах запальні статті і вияснює кореспондентам великих „буржуазних" ґазет, які вигоди мати-ме світовий капітал од порозуміння з большевиками.

Часи міняються!

Цікаво, що саме підчас перебування Раковського й Радека в Берліні тут вибухли великі робітничі страйки. Берлін сидить тепер без світла, без води, без зелізниць, без ґазу, без трамваїв, майже без почти. Одна тутешня права ґазета так просто й пише, що то все штуки Радека й Раковського; що то за

ВЛАСТИТЕЛІ КОПАЛЕНЬ ГОДЯТЬСЯ НА КОНФЕРЕНЦІЮ.

АТЛЕНТИК СИТІ, 25. лютого. — „Комітет політики" товариства властителів копалень нафти, котрий відбув тут засіданне, постановив згодитися на відбутте конференції з представниками майнерів.

На речинець конференції пропонують день 15. марта. Має вона відбутися в місті Ню Йорку. Так пропонував Луис, президент майнерської юнії Ди Юнайтид Майн Веркерс оф Америка.

ЧИ Є У ВАШІЙ МІСЦЕВОСТИ ВІДДІЛ У. Н. СОЮЗА НАЙБІЛЬШОЇ І НАЙСОЛІДНІЙШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБІТНИЧОЇ?

ЯК НЕМА, ТО КОЖДИЙ СВІДОМИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН ПОСТАРАТИСЯ, ЩОБИ ЗАСНУВАТИ ЙОГО.

ДО ЗАСНОВАННЯ НОВОГО ВІДДІЛУ У. Н. СОЮЗА, ПОТРЕБА НА ПОЧАТКУ НЕ МЕНШЕ ЯК 6 НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ПО БЛИСШІ ІНФОРМАЦІЇ ТРЕБА ЗГОЛОШУВАТИСЯ ЛИСТОВНО НА АДРЕСУ ГОЛОВНОГО РЕКОРДОВОГО СЕКРЕТАРЯ У. Н. СОЮЗА:

I. KASHTANIUK,

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРШИЙ СОЮЗ РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ В АМЕРИЦІ.

В Шікаґо зібралися представники юній робітників вуглевих копалень та зелізниць і постановили небувалі в американській історії постанови.

Представлений на конференції був передусім союз майнерських вуглевих робітничих юній, Ді Юнайтид Майн Веркерс оф Америка, від котрого вийшов був проект конференції. На його запрошенне явилися також представники сімнайцятьох юній зелізничих робітників, як: юнії кондукторів, юнії карменів, юнії зелізничих ковалів, машиністів, зелізничих сиґналменів, пічкурів, зелізничих канцелістів і т. д. Були наконець представлені зорґанізовані портові робітники.

Можна сказати, межи представленими трома ґрупами робітників заходить більше як поверховна звязь. Се були представлені робітники промислів: вуглярного та перевозового, двох підставових і сущних промислів кождого промислово розвиненого краю. Підставові і сущні вони в тім розумінню, що всякий другий промисел мусить покористовуватися послугами перевозового та вуглевого промислу; в дійсности, лише дуже невелика частина промислів може обійтися без вугля, нині найважнійшого топлива, та без пересилання предметів зелізницями або кораблями.

Зібрані на шікаґовській конференції юнійні представники репрезентували понад півтретя міліона робітників, з чого, рахуючи згрубша, вуглеві робітники становлять коло 500 тисяч, а зелізничі коло 2 міліонів.

Надзвичайність сеї конференції лежить в постановах конференції завести межи трома галузями робітничих орґанізацій тіснійшу звязь та співділанне. В своїй публичній заяві (що офіціяльно зветься Меморандум) говориться наперед про причини, які довели до скликання конференції. Орґанізації перевозових та копальняних робітників мусіли переносити на собі безосновні напади; без ніяких причин старалися з одної сторони розбити їх на прах, а з другої підорвати їх існованне через неоправдане і неслушне обнижуванне робітничої заплати, продовжуванне робочого часу та погіршуванне других умов праці. По части сі послідні змагання були успішні. Та відповідаючі за них чинники не вдоволяються тим. Вони далі ведуть широко розгалушену пропаґанду, ще приготовити суспільність до нового обниження заплати, до нового продовжування робочого дня і погіршення умов праці.

Ось се власне й є тим, що заставляє нападені робітничі орґанізації подумати про нові способи оборони. Думають вони ратуватись через скоординованне, згуртованне своїх сил. Робітники двох великих промислових галузий, необхідних для промислового життя краю, признають взаїмну залежність своїх інтересів і вони хочуть обороняти спільними силами своїх обєднаних орґанізацій свою життеву стопу.

Кілько разів покажеться, — говорить далі Меморіял, — що одній ґрупі зорґанізованих робітників грозить небезпека обниження заплати або якогонебудь погіршення умов праці, або колиб небезпека грозила існованню робітничої орґанізації, тоді усі союзні орґанізації мають відбути спільну конференцію для оборони інтересів одної, загроженої орґанізації. Ся нарада й має постановити, які кроки треба предприняти для відпертя нападу на одну з них.

Для облекшеня ведення спільної акції обєднаних орґанізацій основуєтьс постійну репрезентацію належачих до союза орґанізацій. Має вона називатися просто Виконавчим Комітетом, а складати маеться з головних виконасчих комітетів належачих до союза робітничих юній або спеціяльно ними в тій цили визначених представників. Власть сього комітету не велика: вона обмежаесь до права видавати припоручення належачим до союза юніям та скликуваннем повної конференції орґанізації, коли сього вимагає потреба.

Зі сказаного виходить, що так Виконавчий Комітет як і конференція орґанізацій може постановляти лише таку акцію, яка лежить в обсягу діяльности робітничих юній після американського пляну. Значить, так званої політичної акції тут не плянуесь; не маеться на думці ані ставити законодатних проектів, ані впливати на вибори до законодатних тіл, ані впливати безпосередно на законодатні тіла. З „Меморіялу" видно виразно, що й союз юній думає обмежатися до звичайних юнійних способів боротьби, які дехто в протиставленню до політичної боротьби називає економічною боротьбою. В ній остаточним средством боротьби лишається все таки страйк.

Яка буде політика одної союзної юнії на допомогу другій, сього в „Меморіялі" не кажеться. Згори ні одна до нічого не зобовязуеся. Все буде залежати від умов кождого спеціяльного случаю. Деколи ся допомога може ограничиться заявою симпатії (прихильности), деколи піде далі і розтягнеться до збирання фондів на допомогу страйкарів, деколи може навіть обняти так званий „симпатичний страйк", тобто союзна юнія вийде на страйк проти своїх підприємців, хоч з ними в дану хвилю не буде мати ніякого непорозуміння, — щоби в той спосіб зробити сильнійший натиск на суспільність і примусити посередно підприємців другої залузи здатися. Хто знає добре консервативний настрій, пануючий серед декотрих зелізничих юній, той знає, що сього послідного средства будеться уживати хиба в дуже вимкових случаях.

Примінюючи політичну мову до сього союза робітничих юній, його можна назвати конфедерацією робітничих юній. Значить, се союз зовсім не тісний, вільний, свобідний, слабо звязаний. Він може розвязатися дуже легко, він не зобовязує до нічого так довго, поки кожда належача до цілости частина не постановить.

Се можнаби назвати слабою сторбною нової орґанізації. Коли, однак, взяти під увагу, що се перша проба подібного обєднання вповні самостійних робітничих орґанізацій в Америці, то хто знає, чи не в тій люзности звязи і не лежить значінне обєднання для будучности робітничого руху в Америці. Може власне завдяки свободі, полишеній кождій складовій орґанізації, члени її полюблять союз, побачуть його вагу для оборони інтересів кождої його складової части і остаточно згодяться на тіснійше обєднанне союзних юній. В той спосіб свобідність обєднання може стати жерелом сили союза в будучности, яка понад всякий сумнів буде потрібна американським робітничим орґанізаціям в їх боротьбі за поправу життя робітників.

ЯК СКЛАДАЮТЬ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ?

Громадянин **Іван Шеремета** із Сиракюз, Н. Й., **переслав на позичку 600 долярів** в готівці враз з письмом слідуючого змісту:

„Низше підписаний засилаю до попередніх сто долярів ЩЕ НОВИХ ПЯТЬСОТ ДОЛЯРІВ НА ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ. Я знаю, що то, що я позичаю, є марниця. Мої браття на Україні не позичили, а дали...! Дали всьо, що найдорозше. Дали свое здоровле, свою кров, ноги, руки, очи, серце, словом ціле свое життє віддали і то дали безповоротно в вічну память. А чи ми, американські Українці не сини тоїсамої землі? Чи ми маємо жалувати того доляра, яким ми, живучи в спокою, набивали наші кишені, тоді, коли з братів наших лялась дорога і тепла кровця в обороні нашої рідної землі, тобто і нас самих? Якщоб так кому з нас грозила смерть, то доляри певно знайшлибися у кождого, щоби себе ратувати. Чиж не маємо знайти їх на ратунок наших братів? Не сто, але пятьсто тисяч повинні ми зложити зараз, зтиха і без крику, бо тут ходить не о життє одиниці але о життє нашої Неньки України.

Іван Шеремета."

Якби найшлося таких 1000 Українців як громадянин Шеремета, так вже вони самі перевисшили би півміліонову позичку. Але на зложенне 100,000-ної позички вистарчило би 166 таких патріотів як д. Шеремета. Одначе і сього тепер вже не потрібно, бо позичка пересягла вже $80,000; недостає ще нецілих $20,000, отже 32 заможнійших патріотів могли-б уже довершити позичку, якби пішли слідами д. Шеремети.

Дійсно, 100,000-на позичка тягнеться задовго. Вона вже повинна була бути зложена і перевисшена, бо се є не тільки конечна потреба але і справа чести американських Українців перед старим краєм, що стогне у ярмі Польщі-наїзниці, а також і перед цілим світом, котрий про ту позичку добре знає.

Ми певні, що позичку доведуть до успіху українські громади. Ті, що вже дали поважні суми, ще додадуть, аби осягнути скоро успіх. Справа позички стала їх справою і вони не можуть допустити до невдачі.

Але **заможнійші Українці** можуть помогти своїм громадам прискорити повний успіх позички, коли тепер громадно виступлять і зложать свої записи у значнійших сумах.

Досі ми чули тільки про кількох, що зложили значнійші суми на позичку. Був се др. Степан Гриневецький з Шикаґо, Ілл., д. Мазепа з Клівленд, Огайо, і д. Шеремета із Сиракюз, Н. Й.

Чи більше нема заможнійших Українців в Америці?

А радше:

Чи більше нема **патріотів** серед заможнійших Українців в Америці?

Коли біднійші Українці можуть купувати бонди по 5, 10, 25, 50 і 100 долярів то розмірно таксамо заможнійші можуть зложити на позичку по 500 долярів.

Притім ще слід звернутись і до тих, котрі досі ще **нічого** не зложили на позичку або **дуже мало.** Мають ще час впору поспішитись і сповнити свій громадянський обовязок.

Бо при загальному обрахунку буде тільки дві партії: ті, що сповнили свій народній обовязок і купили бонди, і ті, що усунулись від народнього обовязку і не купили бондів. А сих останніх серед американських Українців не повинно бути.

Памятаймо все і всюди, що підпиранням української позички підпираємо перед світом **довіре** до нашої визвольної боротьби за освободженне української Галичини з польського наїзду.

Се довіре найбільше поможе Галицькій Україні до побіди, тоді як недовіре до її визвольної боротьби могло би помогти Польщі.

Се довіре не повстане чудом, але воно є в нас і ми можемо його зробити могучим чинником.

Бо нарід може створити таксамо як і знишити довіре світа до його справи. Москалі знищили цілком довіре світа не тільки до бондів Росії, але навіть до їх гроший. Таксамо зробила Австрія, Угорщина і Польща.

Таксамо могли би зробити Українці, якби не мали великої ідеї, що стремить до самостійної держави. Але у них є не від нині та велика ідея і тому їм слід братись до будовання а не до нищення; тимбільше, що у нас щойно тільки початки будови.

Як сказано, в тій будові одним з найважнійших чинників є довіре світа у наші сили й у нашу непохитну та послідовну волю збудувати самостійну українську державу.

А нині основою для того довіря є справа української позички в Америці.

НА СУМНУ НУТУ.

Чогось тяжко в світі жити,
Сумно, куди гляну —
Мов билина в пустім полю,
Тужу, плачу, вяну...

Мов билина в пустім полю...
Ні з ким говорити;
Ні з ким разом помріяти,
Ні з ким потужити.

Ні з ким мені — сама лиш я
Марно літа трачу;
Сама собі посумую,
Потішусь, поплачу.

Ох! чось тяжко сиротині
Самій в світі жити.
По що літа марнувати?!
— Ліпше вкоротити...

Вкоротити своє життя
І лютоє горе —
У синьоє, бездонноє,
Поминути море

Нехай филі шаленії
Возьмуть мя з собою,
Хай обмиють мої слези
Гіркою водою...

Хай обмиють мої слези,
Хай замкнуть повіки,
Хай укриють жовтим піском
Щоб спочить на віки.

Ольга Костишин.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. П., Лудлов, Масс. — Національну позичку оголошуємо тоді, як одержимо виказ з Вашингтону. У церковні діла ніяк не мішаємось.

О. Д., Филаделфія, Па. — Було-б забогато чести витрачувати місце на осуд безхарактерників. Заспокійтесь тим, що вони не всилі попсувати добрих людий. Чесні Українці в Филаделфії зарозумні, аби дати себе збаламутити недоукам та жидівським наймитам.

Цікавий гість, Нортгемптон, Па. — Не помістимо, бо не цікаве для ширшого загалу.

Тов. Самоук, Ню Йорк. — У родинні діла не втикаємо носа.

ГОЛОД НА УКРАЇНІ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

В останнім часі заговорили часописи про голод і на Україні. Що раз страшнійші доходять вістки. Хто знає, чи не прийде на Україну це саме пекло, що є нині в голодних ґуберніях совітської Росії. Що раз більше ширяться пошести, сотки людий забераe голодова смерть; гине скотина ізза недостатку пані. Коли подумаєся, що щойно страшний передновок починаеся, то можемо представити собі, яка доля жде ці українські области навіщені голодом. Україна сама собі ради не дасть, бо ґубернії з добрими жнивами облуплено дотепер так, що про якісь запаси збіжа і мови нема. Певна річ, що в порівнанню до Росії Україна не стоїть перед такою страшною катастрофою, яка грозить Росії, а все таки виглядии на будуче сумні.

Певна річ, що спорити нині, що і хто є причиною сего нещастя, нічо голодови не зарадить. Та коли московсько-румунський комісар і його помічники валять вину нещастя на всіх і вся а лише не на себе, то в такім разі треба цю справу близше розглянути.

І так пишуть комісари, що причиною неурожаю є посуха. Так і є! причиною неурожаю є лише посуха. Та причиною голоду є не лише неурожай але також **і комісари.** Як з одної сторони позбавлено селянина всякого інтересу до землі, так з другої доведено його до гіршого зубожіння забераючи насильно реквізиціями плоди його праці не даючи йому однак нічо в заміну. Інтерес до землі стратив селянин з хвилею, коли не лише почув але побачив і переконався, що в дійсности земля не є його власністю і що він тільки на ній наймитом. Вже тут зачалася рабівнича а радше недбала господарка; селянин не старався надто над обробленнем і погноєнням землі, яку держав лише в аренді. Не диво, що видатність так плодовитої української ріли упала низше як була колись. (В порівнанню до німецьких кольоністів сельські укр. хазяйства, управа ріли і видатність стояла вже перед війною далеко позаду). В р. 1919 навіть ліпші господарства не дали більше як 45—60 пудів на десятину, се є навіть не половину сего, що видає одна десятина в Німеччині. Се була перша причина, що не було надвишки понад потреби. — Реквізиції забирали селянам усьо, що попало під руки, лишаючи або і ні малу скількість средств до життя. В слід за тим селянин бачучи, що однако нічо не доробиться чи засіє більше чи менче скоротив засів до границь таких, які після його рахунку забезпечували йому прожиття з маленькою надвижкою або і недобором. Колиж прийшла посуха і зробила хрестик таким рахункам, тоді не диво, що прийшов голод. Його не булоби, колиби не забава комісарів в комуністичні експерименти. — Селянин взявши землю, за котру виступив повалюючи старий режім, побачив, що його надії завели, і що земля таки не його. А певна річ, що маючи певність, що земля є його власністю, укр. селянин бувби з найбільшою енергією взявся до оброблення дорогої йому землі, (а і се має вплив деякий на посуху). Видатність землі булаби певно пішла в гору і за оден рік булоби певна резерва в краю. — Певна річ, що через оден почерк пера Раковського українському селянинови і не снилося стати комуністом і не диво, що своєї праці за дармо віддавати не хотів. Комісари однак думали, що в укр. селянства можна брати скільки влізе, будучи мабуть того переконання, що укр. пшениця не вичерпаема як Чорне море. — Після останнього спису населення припадає на 100 мешканців 81 душ сільського а 19 міського населення. Значить 4 селян мали вигодувати одного мешканця міста. Колиби комісари не бавилися в фабрикацію пролетаріяту а звернули свою увагу на селянство, яке числить чотири пяті всего населення, то певна річ, що нині про голод на Україні ніхто не чувби. Та селянство до викликання „всесвітної революції" ні до переведення електрифікації ві иньших високих плянів не надавалося. До сего втягнулося місто, яке від тепер зачинає жити а радше лінюхувати на кошт села, розуміеся лінюхувати не добровільно, а по приказу з гори. В місті політикувалося, переводилося усі пляни, на папері творилося тисячі — комів і т. д. А до селянина висилалося експедиції за хлібом, даючи за него безвартісного срулика. В місті „працювалося"; тисячі совітських бюрократів, сотки урядів псували попір і марнували час, не витворюючи ні на карбованця яких будь товарів потрібних для села. Чиж дивуватися тут українському селянинови, що він побачивши усю ту господарку плюнув на неї і вхопив за кріс? Чиж не видів він, що тисячі галапасів сидить по містах на це лише, аби в него хліб видерти і плести йому про комуну, тоді як йому треба було не лише серпа, коси і т. д., але і нераз живих рук, що помогли би йому обробити і зібрати. Коли би Німці були так господарили в часі всесвітної війни, то певно що до року були би всі з голоду погинули. Та се контр-революціонери, а від таких учитися всезнайкам комісарам се не по комісарськи!

Та Німеччина в часі війни не виділа білого печива, в Німеччині не було пяди землі не зораної або нескопаної, в Німеччині студенти, школярі усі злишні руки ішли на село і помагали німецькому селянинови в праці, визбирувано до колоска, щаджено на кождім кроці, кінь забув майже зовсім як виглядає овес. Зовсім противний образ маємо на Україні і в Росії. Тут одні голодують, другі їдять булки; місто підпомагати селянство в засіві, комісари бавлючися в комуну піпхнули селянство до як найменьчого засіву. Тисячі бюрократії і неробів робили політику підчас коли селянин в поті чола робив на них. Величезна армія кавалерії господарувала по селах як у себе в дома; коні їли овес і лежали в вівсі, А коли селянин з тяжким трудом звів до дому збіжжа, тоді приходилося до него і казалося: давай стільки а стільки пудів податку. Розуміеся, що зовсім не входилося в це, чи в даній місцевости чи околиці вродило чи ні; податок для кождого округа приходив „з гори" на підставі комісарських плянів. Як ті пляни відбігали від дійсности, се показує найліпше Раковський в „Новім мірі" (ч. 22): і так сподіванося, що весь збір на Україні виносити-ме 850 міліонів пудів, пізнійше оцінено його на 650 міліонів пудів, а вкінци показалося, що і 450 міліонів пудів не буде (а далі дослівно) „цифра, котра не може задоволити нормальні потреби самого укр. селянства не кажучи про міста України". Так отже жнива такі, що і для селянства їх не вистарчає, а мимо сего стягнено грубі міліони пудів і комісари думають вишрубувати податок до 65 міліонів. Як ся комісарська статистика працює показує і сей факт: Александрівська ґубернія належить до навіщених посухою. Та і тут комісари не маючи понятя про правдивий стан річей, жадали 8 міліонів пудів податку, з сего злізлося на 1½ м., дальше на 500.000, вкінци 216.000 таки здерто і нині ґубернія голодує. І певна річ, що селянин з тої ґубернії буде мати дуже „великі симпатії" до влади, котра помогла йому до сего, що він нині з голоду гине. Тепер, розуміеся, треба назад це зерно, яке зібралося і вивезлося, йому звернути; і чи не є це дурна робота? ниж не можна було наперед знати, що таке станеся? На що стагнено податок з голодної ґубернії? Проста річ — політикуючі комісарики в цій ґубернії не мали що їсти, тож давай дерти з селянина не оглядаючись на се, що з тим селянином станеся, бо „бандит, куркул, контр-революціонер" і т. д. селянин на се є, щоби годував неробів, а сам гинув, а „бандитом, куркулом" і т. д. є кождий, чи заможний чи ні, що не хоче добровільно віддавати за дармо своєї кервавиці.

З упадком промислу і торговлі одиноке селянство було продукуючим чинником. Здавалобися, що влада краю рільничого підпоможе з усіх сил сю продукуючу верству. Та селянство не надавалося до великих комісарських плянів; ба що більше воно в значній більшости було вороже комісарам; тож політика комісарів була від разу ясна, пустити „хлопа на хлопа". Якийсь час воно і вдавалося, та лише так довго, як довго сільський незаможний був беземельним. Взявши однак землю перестав говорити про комуну і чим раз близшою йому ставала хадоба розбогатіти і тим більше зближувався до поглядів того „куркула", якого перед тим уважав за ворожого, о скільки між нелянством взагалі можлива велика клясова ворожнеча. Ріжниці між селянством вирівналися та недобори в урожаю що раз збільшувалися. І політика комісарів пімстилася на них самих. Селянина силою приневолити до більшого засіву, як се хотів зробити в Росії Осінский, так комісарам вдалося як втягнути його в комуну. Не було ради, як уступити перед селянством позволяючи вільну торговлю. Та тим не вдоволиться укр. селянства, яке хоче бути власником набутої землі а там і взяти участь а радше провід в правлінню. Українське селянство, що становить чотири пяті усього населення, не буде вічно слухати нелюбих і ворожих йому диктатів міста. Нині воно бореся о свої права більше пассивним опором та із здобуттям що раз більших прав воно і стане що раз більше активне. Взявши еще під увагу, що міське населення в своїй більшости становлять неукраїнські народности, українське село відчуває тим більшу ненависть до міста, яке жиє його коштом і в додатку відноситься еще ворожо до національних змагань укр. селянства. Тому, що не українським комісарикам зовсім чужі змагання укр. народу і були противні їх калькуляціям про всесвітну революцію, тому і політика цих комісариків-заудів була завсіди ворожою для укр. села; звідси походять знищення національно свідомого селянства, звідси усі „праці" чрезвичайок над загладою села, звідси і висліди цеї „праці" — голод. А наслідки його відібются не на чужинцях -комісарах, які мають оружну силу, але якраз на тому селянинови, що не вспів зорґанізуватися в обороні своїх інтересів против чужого-ворожого елементу. І як бачимо се вже в Росії, з голоду гине не політикуючий комісар, а працюючий селянин, над яким взяло власть місто а радше комісари. — Те саме буде і на Україні, коли голод прибравби страшнійші розміри.

Які розміри приняв голод і як дійсно справа маєся, певно незнати. Одні переборщують, другі замовчують. На конґресі большевиків України в Харкові комісар Мануїльский сказав, що ізза браку пашні в одній ґубернії запоріжській згинуло 65.000 коний. Тимчасом Раковський помістив в „Новім мірі" статтю п. з. „Советская Украина в 1921 году" про щось подібного навіть і не згадує. Раковський каже навіть, що недобір дасться покрити засівом кукурузи. Такі самі суперечні вісти можна й подибати в тім самім „Новім мірі"; сей нераз як збрехне, то мов з книжки відчитав, передівсім там де треба похвалитися. Так пр. 12. січня в ч. 10 писав про Україну: „Засіяна площа озимини перевисшає площу з довоенного часу". Тимчасом вже в ч. 22 той сам комісарський орган поміщує статтю Раковського, який пише: „в пяти неурожайних ґуберніях недосів озимини доходить 25—50%". Хто збрехав „Новий мір" чи Раковський? — Певне є, що голод на Україні вже є, та в якій мірі, сего мабуть і комісари не знають. Певне не знають. Певне також і се, що причиною голоду є в значній мірі вороже українському селянству і взагалі усьому українському народови політика московсько-румунсяких комісарів.

Голод і зубожіння укр. селянства веде також до зменшення його сили відпорної в борбі за власть і державну самостійність без чужих опікунів. Не виключеним є, що з причини голоду може прийти до нових повстань і заворушень в тих ґуберніях (в иньших ґуберніях вони і без голоду не втихли мимо запевнень комісарів; так пр. „Голос Росії" наводить „Ізвестія Одесси", що в районі Балти оперує знова ґрупа повстанців, а на границі з подільською ґубернією повстанці забрали обоз з продналогом; не помагає видно і червона хоругов). — Та повстання голодних були би лише криком розпуки засудженого на смерть, і соломяним огнем. Притягнені на Україну хінські відділи мають еще що їсти, не голодують також ні комісарики ні червоноармейці, а голодному з ситим битися се те саме що з мотикою на сонце. Жертвенним козлом знов є і буде український селянин так довго, як довго він наймитом на своїй рідній землі. Борбу о визволенне він почав і маємо надію, що з неї він вийде свідомим, сильним побідником.

Франкфорт н. М., 28. І. 1922.

С.

НА СТАРУ НУТУ.

Люблю старе вино пити
Старим деревом палити
Старі книжки читати
Й старих другів витати.

Бо старе вино лучше петься
І старе дерево палиться
Старі книжки — мудрійші
Старі други — милійші.

З англійського О. Костишин.

ЛИСТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

(Сей лист писаний до Михайла Деркача в Стендіш, Міш. Автор листа був два роки на поли боїв, а три роки в російській неволі. Повернувши з Росії, він навіть не заглянув до свого дому, щоби привитатися з жінкою і з 6 дітьми, котрих через 5 літ не бачив, а пійшов прямо до українського війска боронити свій рідний край перед ляцькими наїзниками. Тяжко ранений, дістався в польський полон, де Ляхи дуже жорстоко над ним знущалися).

Дорогий Швагре!

Ти мені радиш, аби я їхав з родиною до Америки. Хочби я не тільки виарендував, але навіть попродав усьо свое поле, то гроший на дорогу не зберу, бо ті польські марки чорта не варта. Крім того мое здоровле дуже лихе, бо зіла його війна. Я був три рази ранений. Вибух ґраната так мене присипав був землею, що всі кости були в мене поломані. Мені ще й доси дивно, яким чудом я вдержався при життю і вернувся нарешті до своїх дітий.

Питаєшся мене, чи то правда, що Ляхи наших священиків мучили. Так, так, правда — свята правда! Мучили і ще доси мучать! Мені вір, бо я на власні очи видів, як їх били, катували і по криміналах тримали. І я був у такійсамій муці. Се були такі муки, про які світ ніколи не чував! У російській неволі я ані в десятій части не зазнав стільки горя за три роки, що в Поляків за девять місяців. Що я витерпів у польськім полоні, то й описати трудно!

Через цілих шість літ я не був вдома, а господарство вела сама жінка (Твоя сестра). Тепер лищ одна біда нам докучає — нема гроший! А дорожня в нас росте як на дріжджах. Топка соли коштує 200 марок, пара чобіт 30 тисяч, убраннє 50 тисяч і т. д. Треба ходити голому і босому.

Тут у нас тільки ті люди добре стоять, котрі мають когось зі своїх в Америці, що за них дбає. Такі люди дістануть деколи з Америки то якийсь пакунок, то доляра (а один доляр коштує в нас 6.000 марок!) і якось гонять біду зі своєї хати. А проча біднота є лише посміховищем Мазурів, котрі любять публично викрикати: „Тераз Русіні мушон скакаць босі, як пси”.

Ой, щасливий Ти, Швагре, що знаходишся на волі і що добре Тобі поводиться!

Ще Тобі скажу, що наша сестра Ганька мала сина, котрий був у польськім війску офіцилом. У бою під Львовом Українці його вбили, а тепер сестра зла на Українців і все нарікає: „Русіні мі сина забілі”.

Напиши мені дещо цікавого з ваших ґазет, бо тут нічого не довідаєшся. Ми раді би дуже знати, як стоїть наша загальна справа: чи в нашім рідним краю настане зміна на ліпше, чи таки прийдеться в ляцькім ярмі загибати...

—o—

(Понизші два листи написав український студент в Чехословаччині, Віктор Воробець, до свого брата Василя Біловуса в Нюарку, Н. Дж.).

I.

Сабінов, 15. серпня 1921.

Дорогий Брате!

Я вже цілий місяць на селі, на господарській практиці. Є то на одним державнім фільварку при рільничій школі в Сабінові, на Словаччині. Робота не легка, але й не тяжка. Найгірше, що це жнива і робота зачинається о 4-тій годині рано, а кінчиться в 8-мій вечером. Я роблю службу такого „окомана” і стою при робітниках при кошенню, вязанню, накладанню, при машині і т. д. Тому, що се моя перша практика, не дістаю жадної платні, а працюю тільки за страву і хату. Я і тим задоволений. Принайменьше тих півтретя місяця підгодуюся добре на селі тай навчуся доброї господарки.

Жнива в нас вже покінчені; були середні. Недобрий тільки був збір паші. Від весни аж до нині не було дощу. Нині зачав перший дощ падати. Сіна нема жадного, конюшини також, а через се страшно спали ціни худоби. За 600 чеських корон купите доброго коня або корову. Гіршого коня, але не найгіршого, дістанете вже за 300 корон, то є за 4 доляри. Порося 4-тижневе платиться 15 до 20 корон — на американські гроші 20 до 25 центів! (один доляр = 79 корон). За се овочі дорогі. Кільо коровячого мяса коштує 3 до 4 корони, а овочів 10 корон. Ціни збіжа покищо не впали і стоять коло 400 корон за корець.

Дуже добрі жнива були в нас у Галичині, але ціни остали там страшні. Недавно писали мені з дому, що за середну корову платиться там 40.000 до 50.000 марок, а за коня 60.000 аж до 90.000 марок польських.

А як там коло Вас, Дорогий Брате! Чи найшли вже роботу? Я Вас хочу перестеречи перед одним. Українські большевицькі ґазети в Америці, як от „Українські Щоденні Вісти”, вихвалюють порядки і життє на радянській Україні і в Росії та запрошують Вас до себе. Перед моїм відїздом сюди говорив я з одним моїм товаришом з українського війска, котрий якраз вернув з України. Він був командантом в большевицькій армії, але не міг вже довше видержати там і постарався, що йому, яко хорому, позволили большевики вернути до Галичини. На границі його Поляки зловили і везли до табору, але по дорозі він утік. Той товариш розказує страшні річи. Розказує він, що це все брехня, що там в ґазетах пишеться про роботи в фабриках, про направу зелізниць і т. д. На Україні і в Росії всьо стоїть понищене, всьо голодує, що не працює на власній землі, бо селянин нікому ні зерна за жадні гроші не продасть.

Той мій товариш їхав до галицької границі з транспортом 700 люда. Були там українські стрільці-каліки, хорі стрільці, котрі ще були осталися на Україні, зелізничники й урядники, що вертали до дому, тай щось 27 наших робітників з Америки, котрі повірили большевицьким ґазетам і поїхали до того раю. Тепер вертали вони обдерті і без сотика до Галичини. Та найгірше, що По Поляки не пустили їх через границю і ті бідаки назад мусіли вертати до того „раю”. Мій товариш перекрався в ночи через границю.

Правда є, що з усіх людий Галичанам на Україні живеться ще найліпше. Їх і большевики радо приймають до служби і народ їх любить, бо вони йому всюди помагають. Але що вони мають з тої служби, коли їм тих гроший, які вони в місяць дістають, навіть на хліб не вистає. Якби не українські селяни, вони-б давно були з голоду погинули.

Не думайте, що я це з ненависти до большевиків пишу; я пишу Вам щиру правду, так як воно є. Правда, теперішних большевиків на Україні я ненавиджу, бо то московські і жидівські рабівники, що прийшли по український хліб. А українські робітники, правдиві українські большевики, ті всі сидять по большевицьких тюрмах. Я був там і бачив їх облудну і злодійську роботу.

Як мається річ зі справою Східної Галичини, не знаю, бо вже цілий місяць не бачився з жадним Українцем і не читав наших ґазет.

Я тут зістану ще півтора місяця. Будьте ласкаві пишіть дещо про себе.

Сердечно поздоровляю Вас.
Ваш брат

Віктор.

—o—

II.

Прага, 7. жовтня 1921.

Дорогий Брате!

Сердечне спасибі Вам, що не забуваєте за мене. Ваш лист з двома долярами я дістав ще перед місяцем і дуже Вам дякую за них. Того, що Ви самі, хоч в тяжкім положенню, помагаєте мені, того я Вам ніколи не забуду і як тільки буду міг, то сторицею Вам віддячуся. Ваш лист з 7. вересня дістав я аж вчера. Найперше був він 28/IX. в Сабінові, а що я виїхав звідтам день скорше, вислали мені його до Праги. Дуже тішуся, що Ви вже роботу найшли, бо і я вже кілька разів був в подібнім положенню як Ви і не знав, як прийдеться жити без сотика. Кілька разів думав, що треба буде покидати науку і йти ставати на роботу, щоби з голоду не загинути. Та мені самому було би се лекше ніж Вам з родиною, тай ще так далеко на чужині.

Коли мене нема жадних змін. Проміняв Ваші 2 доляри за 190 корон і якось перепхаю той місяць; а що дальше буде — Бог один знає.

Із запомогами тепер тяжко, бо приїхало і повтікало з таборів у Польщі богато студентів з Великої України. Вони майже голі і без сотика, тож їм в першій мірі муситься помагати, а гроший мало. Тай з дому нема жадної надії, бо за 100 польських марок платиться тут 1 корона, або і меньше, так що на тих 300 корон в місяць треба би 30.000 польських марок; значить: треба би що місяця продати одну корову, а де їх набрати?

Одна надія — що то скоро кінчиться — тримає тут нас. Як знова щось несподівано не стане на дорозі, то наші чистять, що до кінця цего року розбудемося польського панування. Польські ґазети бють на трівогу. Перед двома тижнями приїздили польські делеґати до Відня, до нашого уряду миритись, але наш уряд ані говорити з ними не хотів. Три дні крутилися ті делеґати коло уряду, пробували переговорювати через Жидів, але даремно! Потому пробували навязати переговори з українськими партіями у Львові, але ті також відкинули польські залицяння. На се ще студент Федак стрілив до Пілсудського у Львові, а в Женеві Союз Народів зажадав також полагодження нашої справи. Одним словом: стало валитися на Поляків одно лихо за другим. Налякані Поляки, як пишуть ґазети, хотять самі дати Українцям автономію, але ті ані чути не хотять про якусь згоду з Поляками! Як знов не вирине яка нова авантура, то може тепер остаточно вирішиться наша доля, і то на нашу користь.

Дуже веселі вісти приходять з Галичини. Цілий нарід: селяни, робітники й інтелиґенція зединилися до спільної боротьби з Ляхами. Перестали сваритися партії між собою, бо на спори буде ще часу доволі, але аж тоді, як Ляхів виженуть. Кождий Українець, мужик чи урядник, добровільно платить народній податок. Кажуть, що Горожанський Комітет у Львові міліярдами польських марок розпоряджує.

Нічого не шкодить се, що Поляки замикають наші школи і товариства; вони дальше працюють тайно.

Ви чули про війну в Ірляндії. Такасама Ірляндія — наша Галичина. Тяжка там боротьба ведеться, хоч не на ножі, але побіда наша певна! Це вже і Поляки зрозуміли і тому так дуже хотять тепер миритися. Та мира з ними не буде, доки польські пани не заберуться з нашої землі, а їх двори не будуть розділені між той народ, що скропив їх своїм потом і кровю.

Нашим правительством в Галичині є Український Горожанський Комітет у Львові, а президент Петрушевич у Відні робить заграницею тільки те, що той Комітет ухвалить. В комітеті є заступлені всі партії, а головою є Федак, батько того Федака, що стріляв до Пілсудського.

А тепер, Дорогий Брате, не гнівайтеся, що звернуся до Вас зі старою просьбою. Як я вже Вам писав, коло мене круто. Одинока надія на Вас. Як би Ви могли без шкоди для Вас і Вашої родини помогти мені, то я Вам колись за це сторицею віддячуся. Мені богато не треба: три доляри в місяць вистане, щоби з бідою перебитися через те лихо. А я Вам за кождим разом в листі напишу, що я таку і таку суму отримав від Вас, аби на случай, як би що зі мною сталося, родина могла Вам звернути Ваші гроші. Я вірю, що се й не конче потрібне, але на всякий случай то не зашкодить, бо хто знає, що може статися...

Як будете писати до мене, то будьте так добрі і адресуйте на нову адресу. Бо нас викинули з давної хати (була то одна кляса в одній школі), а дали нам одну кімнату в міськім домі для нбогих. Се так званий „Mestsky Chudobinec” (chudak — значить по нашому бідняга). І хоч нас в тій кімнаті, як оселедців, то нічого, бо хоч тепло і світло є. Кождого коштує тільки 30 корон. Мушу признати, що чеська влада помагає нам, Українцям, як може, бо видко видять, що недалекий той час, коли і в наще віконце загляне сонце. На сім кінчу і поздоровляю Вас сердечно. Ваш Брат

Віктор.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ

МОСКОВСЬКИЙ ГОРОД

НА ЗАПОРОЖУ.

Оповідання з другої половини 17-сотих років.

(Продовження).

(9)

„Дам і тобі, Петро Петрович, але не даром. Дістанеш половину фляшки, але як мені даш солонини, ось тілько”, кажу, показуючи оба пястуки, „і пів бохонця хліба. Горівку принесу сюди, ао покажу тобі, звідки сам возьмеш її. Лише не даром. Мусиш половину фляшки віддати мені і не забути за хліб, за солонину”.

„Ну, ну, кажи!” відповідає. „Кажи, де водка? Я знаю, що привезли богато сего добра, але наші старшини всьо забрали для себе. Не дають ні вам ні нам. Нам лише кашу, хліб та солонину. Водки ні каплі”.

— „А даш хліб, солонину? Відаш половину фляшки?”

— „Дам всю мою порцію. Дам дві... У другого вкраду, а тобі дам. І водки віддам справедливу половину. Від коли вийшов з дому, водки не нюхав”.

— „Слухай! Мій віз попсувався. Вчера всипали мені пару нагаїв за те, що я, „взяв лихий віз, такий, що псуеся”. Завтра маю його направити, а ні, то засічуть нагаями, казали. На возі під сидженнем є ще не отворений вашими міх оброку. В сім мішку фляшка. Як я буду віз направляти, то вийму незамітно фляшку. А хочеш, то ти придивися, при котрім возі я роблю, затям собі і в ночи витягни. Лише розвязати або розтяти міх і руку в обрік. А не забудь за другу половину, солонину і хліб!”

— Я заздалегідь знав, що Москаль не схоче пхати пальців між двері, бо його лекше могли зловити на сій крадіжи ніж мене, що направляючи віз, мусів коло него довше вертітися. Впрочім він був певний, що хоч я видобуду горівку, то вона його таки не мине, бо я, боячися доносу, мушу з ним поділитися.

— „Ні”, каже. „Завтра буду тут з хлібом і солониною, а ти жди на мене з фляшкою. Щоби ти не боявся за заплату, маєш вже нині завдаток”.

— Москаль вийняв з торби хліб і солонину, врізав по кусневи і кинув мені.

— „Спасибі”, кажу. „Тепер ще сам не знаєш, що ти зискав, даючи мені з власної волі сей завдаток. Побачиш, що я умію бути вдячний.

— „Що я зискав, що?” питає. „Може будуть дві фляшки?”

— „Лише одна буде... А чим віддячуся за завдаток, довідаєшся завтра. Лише сокотися, щоби нас не підгледіли. Не підходи до мене, доки не закличу. Прийде пора, то закличу тебе так, як вудвуд кличе. Як прийдеш, то стань ось там за пнем, де цілком темно. Я прирачкую до тебе і покажу, де фляшка. А тепер іди геть, щоби хто не побачив, що так довго балакаємо. Хочу також, заки поженуть на роботу, троха здріматися.

— Досвіта пігнали мене на роботу, але не до воза, бо возови нічо не хибувало. Пігнали мене, як звичайно, з лопатою. По обох боках мощеної дороги з холма в степ копали рови, щоби дорогу осушити. Там робив також мій син. На превелике здивованнє, він не лиш побачив мене ще в таборі, але на добавок дістав від мене шматок солонин й хліба. „Як рознесеся чутка”, кажу йому, „що я пропав, то заглянь до мого леговища. Лишу для тебе, як сам дістану, ще троха солонини й хліба під одним з дубів. Старайся все ночувати там, де доси, щоби я, як може закрадуся в ночи до вас, легко знайшов тебе”.

— Москаль не знав, що я коло воза цілком не був, бо він по нічній службі зараз ляг і спав до полудня. Тяжко працючи цілий день, я одночасно приготовляв виконаннє мого пляну утечі, котрий троха змінив. Мені пощастилося вкрасти три батоги, котрих там і так ніхто не потребував. Відчіпив ремінці і сховав за пазуху. Сими ремінцями я загадав звязати мого вартового і так віддячитися за се, що він доброхіть дав мені завдаток за обіцяну горівку. Зразу я рішився був задусити його на смерть. Завдаток мав спасти його життє. На купі всякого знарядя лежала також рушниця, ніким не пильнована, бо попсована. Я витягнув зелізний ладівник і держачи його в руці при лопаті, приніс непомітно до мого леговища. Ладівником загадав я при пропалюванню дибів заступити невигідну лопату. За кусничок солонини один товариш недолі відступив мені ремінь.

— Під ніч вартові забили мої ноги в диби і відійшли. Один з них сказав мені, як що вечера, добраніч... закаблуком в ребра. Я, не гайнуючи ні хвилі, забрався до роботи. Порачкував до згаданої порожної фляшки в корчах, всунув її під колоду, де й мав глядати Москаль і вернув на мое місце. Розклавши огонь, розпалюю ладівник і для проби прикладаю до дибів. Троха не вівкнув з утіхи. Закурилося і в дереві лишився чорний рівчик. Розжег другий раз і знов приклав. Рівчик поглубився. Піт ллявся по лици, а я працював. То припікав жегло, то прикладав до диби. Рівчик що раз глубший і глубший. З рівчика зробилася щілина. Із зворушення руки дрожали так, що нераз не міг жеглом потрапити у пропалену щілину. Мусів припочивати, щоби руки утихомирилися. Бачу, ще лиш двічи, тричі прикласти і диби розпадуться. Очивидно, щоби диби отворилися, вистало пропалити верхнє бервено.

— „Тепер вже пора закликати Москаля”, думаю. „З ним треба справитися, ще заки скину диби.

— Склав я руки до молитви. Просив Бога, щоби поміг дійти з Москалем до доброго кінця, та щоби я міг спасти себе, не гублячи душі... хоч московської, та все хрещеної. Кінчу молитву, а ту велика та ясна зоря... шах!... пролетіла поперек неба від сходу ід западови... саме туди, куди я загадав утікати. В мене вступив дух. Бог вислухав мою молитву, бо як колись трем царям, так тепер мені вказав звіздою мій шлях. „Підеш туди і будеш вільний”, сказала мені ся зоря.

— „Вудвуд, вудвуд!” Кличу і рачкую поза пень, на місце стрічи з Москалем. По хвили чую обережний хід. Москаль станув передімною.

— „Маєш солонину, хліб?” питаю.

— Москаль не відповів лише поклепав по торбі. Торба справді була напхана так, що більше було би й не влізлося.

— „Водка є?” питає.

— „Є, ось тут під колодою. Влізь і вийми, бо я не годен, через ті прокляті диби. Впрочім мушу назад на мое місце, щоби хто не підглянув, що ми оба в купі... А не випий всего... Чуєш?... Не випий!”

— Москаль, бачучи, що я рачкую назад, спер о пень мушкет, поклався на земли і повз під колоду. Тоді я назад до него, жду, аж він, знайшовши фляшку, висуне голову зпід колоди, і... Боже помагай!... хап за горло. Ані зойкнув, лише роззявив рот. Одною рукою держу за горло; другою витягаю зза пазухи шмат лахмана і пхаю в рот. Ремінцем від батога привязав я кмебель так, щоби не міг його виплювати. Таксамо ремінцями повязав йому руки й ноги. Щоби не пускав голосу носом, я затягнув через чолову полу його власної капоти, але так, щоби не вдусився і перевязав через шию ременем. Тепер він вже не міг пошкодити мені. Я порачкував назад на мое місце, витягнув з грани жегло і за один раз пропалив решту верхньої кляпи дибів.

— Тепер, вже цілком вільний, іду назад до Москаля, щоби забрати його торбу з харчами і мушкет. Приходжу, дивлюся, а його вже нема. Іду дальше, а він посуваєся вперед. Штудерно робив се. Лежачи на плечех, вбивав закаблуки в землю і випростовував ноги. Таким способом цілий толуб посунувся вперед. Підтягав під задницю пяти, знов вбив закаблуки в землю і знов випростовував ноги, посуваючися знов о крок наперед. Так зробив уже з двацять кроків. Я його хап за ноги і притягнув до молодого бучка, грубого як нога над коліном. Не маючи більше ні ремінця ні мотуза, я розвязав його ноги, підтягнув ще близше до бучка, поклав його так, щоби бучок прийшов між ноги і за бучком звязав ноги назад до купи. Щоби відсунутися від бучка, він мусів би вирвати дерево з коріннєм.

— „Вчера я сказав тобі”, шепнув я йому в вухо, розгорнувши троха кабвт, „що віддячуся тобі за хліб і солонину. Ти питав, яким способом. Тепер кажу тобі. Таким способом, що дарую тобі життє, бо зразу загадав був задусити тебе. Бувай здоров... Я втікаю. Як рано твої знайдуть тебе і розвяжуть, я вже буду безпечний.

— Приторочивши до його торби диби, я перекинув її через плече. Таксамо мушкет. Лишивши під колодою для сина часть солонини і хліба, я став навколішки, помолився і,,, шусть в корчі, тай у млаку. Шукаючи ладівником за розходячимся від дерев корінєм, я посувався вперед поволи, але безпечно. Мені не треба було квапитися, бо мою втечу могли помітити аж рано. Не знайшовши дибів, міркував я, будуть гадати, що я втік в дибах, отже не міг зайти далеко. Погоні просто через мраку я цілком не боявся. А заки погоня вийде в степ дорогою, заки окружить кітловину, я вже буду в ярі, а може й ще дальше, в балці. Там вже ніхто не здогонить мене.

— Тяжка була переправа через млаковину, але я таки дібрався щасливо до яру, котрим з кітловини випливала річка, тепер, у спеку мала поточина. Я пустився яром і по якімсь часі станув у місци, де яр розходився двома ярами. Я глянув на зоряне небо, щоби знати куди йти і рішився пуститися тим яром, що ішов більше ід западови. Однак, щоби збаламутити можливу погоню, я не зараз увійшов в сей яр. Спершу вступив в той другий, та ішов, видушуючи в земли, як міг найсильнійші сліди. Щоби погоня гадала, що я припочивав, прогайнував тим богато часу, та через те не дуже випередив її, я в однім місци сильно витолочив траву, неначеб спав там. Щоби знали, що то не хто инший там був, а саме я, я спрятав решту хліба і солонини за пазуху, а салдатську торбу і диби кинув коло того витолоченого місця. Ще й назбирав сухого ріща, запалив огонь і пішов дальше, знов сильно витискаючи сліди. Так ішов я може чверть версти і увійшов у потік, та знов якої чверть версти ішов потоком. „Погоня”, думаю, „буде гадати, що я нарошно увійшов у потік, щоби загубити слід”. В потоці я лишав щораз менші й менші сліди. Коли прийшов на місце, де дно було каменисте, я роздягся і кинув на беріг сорочку, та станув на неї одною ногою. Другою ногою станув на кинені дальше нагавиці. Так і шов я дальше, кидаючи поперед себе то сорочку, то нагавиці і вийшов на мураву, на котрій нога сліду цілком не витискала. Ось так, не лишивши між потоком і муравою ніякого сліду, не лишив я для погоні знаку, в котрім місци вийшов з потока. Муравою, не приймаючою слідів, був покритий весь степ між обома ярами. Ідучи в поперек, я перейшов у перший яр. Ним попав у балку, балкою зайшов у степ і степом під твого Сірка, козаче. Все те тревало чотири дни. Я йшов майже не припочиваючи. Висапався лиш раз, в па...

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА”.

ПРИЗНАННЄ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІГИ ГОРОЖАН І ВЕТЕРАНІВ.

Ліга одержала отсе письмо від Українського Правительства Галичини:

Галицька Республика
Уряд для справ закордонних.

Ч. 35/22.

До Світлого Заряду Союза Американських Горожан (Ситизенів) Української Народности на руки голови Високоповажаного Пана Теодора Грицея

в Филаделфії, Па.

Наш Уряд одержує відомости, що заходами Союза американських горожан української народности і Ліги ветеранів-Українців американської армії в Злучених Державах постановлено в Американськім Конгресі внесення: на визнанне державної незалежности Галицької Републики.

Наш Уряд одержав також відомости від нашого Представництва у Вашінгтоні про щиру, енергічну і патріотичну акцію обох організацій в справі відбування протестуючих віч проти польської окупації, висилання петиції, телеграм, кабльограм як до американського Конгресу так до найвищої мирової Конференції і Ліги Народів з рішучим домаганнем визнання незалежности східногалицької держави.

Щира праця обох цих організацій причинилась також богато до сконсолідовання нашої еміграції в Злучених Державах, а зокрема до користного успіху розписаної нашим урядом позички „Національної Оборони".

Наш Уряд тимбільше оцінює патріотичну діяльність обох організацій, що Вони гуртують вже горожан нової Вітчини, які для неї дали податок крови, а мимо того не перестали бути добрими синами нашого поневоленого українського галицького і буковинського народу і своєї первісної матірної Вітчини.

Тому пересилаю від Вд. Пана Президента д-ра Евгена Петрушевича і від нашого Галицького Правительства сердечний привіт всім членам обох організацій, та щиру подяку Вам, як голові, Світлим Управам так всім членам.

Справа Вашої старої Вітчини, нашої спільної Галицької України, наближується до остаточного вирішення, і заки отсе письмо дійде Ваших рук, — наша справа вже буде вирішуватися.

Годі предвидіти сьогодня, чи рішенне випаде по тій лінії, яку заступає наш Уряд, чи ні.

А проте наш Уряд просить Вас і на дальше продовжувати Вашу діяльність в користь ратунку нашої Вітчини, яка ще довго буде потребувати Вашої помочі, навіть в тім разі, колиб вона вже стала незалежною державою.

Памятайте, що ворог добровільно не схоче уступити, а надто наша країна дуже зруйнована і потребує відбудови.

Тому ще раз складаю Вам і Вп. Членам щиросердечну подяку, з прошенням приняти заяви моєї глибокої пошани.

Відень, дня 15-го січня 1922.

(Печать).

Др. Кость Левицький, вр. Уповновласнений Уряду для Справ Закордонних.

ПІД УВАГУ ТИМ, ЩО ПИШУТЬ ДОПИСІ

1. Коли пишете щонебудь до друку, пишіть тільки на одній стороні листка, а другу оставте порожною.
2. Не пишіть лайки і не вживайте „грубих" слів.
3. Пишіть таке, що цікаве для всіх, — нове.
4. Подавайте факти, — пишіть чисту правду.
5. Пишіть коротко і ясно.
6. Вистерігайтесь „січки" — перемелювання з пустого в порожне.
7. Не пишіть віршів. На мільони людий трапиться оден поет, що варта його прочитати. (Зрештою, пишіть, але не все посилайте до друку. Лише дійсно добрі вірші слід посилати до друку).
8. Подавайте гарні приповідки, сміховинки, жарти. Коли є у Вас хист до віршовання, пробуйте писати гумористичні вірші, бо до сього не конче потрібно поетичної геніяльности.
9. Не шукайте у часописі поля для порахунку із своїм особистим ворогом.
10. Присилайте листи з краю, де є відомости про це, як там живеться нашим людям. Не присилайте таких листів, де пишеться тільки про родинні справи, або, де пишеться все тесаме від початку війни. Лише такі листи надаються до друку, що цікаві для всіх.

(Рк.).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЦІННИК КНИГАРНІ „СВОБОДИ".

Батьківщина й инші опов., Ів. Франка. — Ціна	25
Біля машини, оповідання, В. Винниченка. — Ціна	10
Брати Моуглі, опов. з життя дитини між звірами, Р. Кіплінга (переклав Ю. Сірий). — Ціна	$1.00
Варвара Убрик, оповідання з життя в монастирах. — Ціна	40
Варіят з 1906 року. — 2. Вірш. — 3. Між бурхливими филями, драма на 4. дії, В. В. Бабінка. — Ціна	35
Великий сонник. — Ціна	40
В Тумані, оповідання, Л. Андреєва.— Ціна	20
Голод, оповідання, В Винниченка. — Ціна	5
Гумор і Сатира. — Ціна	25
Дарвінізм Еміля Феррієра (переклад з франц.). — Ціна	80
Два мужі. — Одна жінка, оповідання Е. Золі (переклав Ом. Ревюк). — Ціна	20
Дві могилі, оповідання з сибірського життя, І. Королевського. — Ціна	10
Для домашнього огнища, повість, Ів. Франка. — Ціна	85
Домашна кухня, або Як варити і печи, Леонтини Лучаківської.—Ціна	75
Еволюція в образках Д. Гирда. — Ціна	$1.25
Евстахій, повість з перших віків християнства, Христа фон Шміда. — Ціна	30
Єлисавета, мучениця на царськім престолі, з німецького переклав М. П. В. Ясенівський. — Ціна	60
Житє і наука грецького фільозофа Сократа з вступним додатком огляду історії фільозофії, М. Загірня— Ціна	25
Житепись черта М. Шустакевича.— Ціна	15
Записна книжка, оповідання, В. Винниченка. — Ціна	5
Збірка оповідань для української молодіжи. — Ціна	40
Звідки взялася й що значать назва „Русь" і „Україна" др. Л. Цегельського. — Ціна	30
З журбою радість обнялась, збірка віршів, О. Олеся. — Ціна	80
Ілюстрована свята інквізиція, страшна смерть за віру в Бога. — Ціна	50
Ілюстроване українське письменство в житеписах др. М. Пачовського. — Ціна	35
Індустріяльний юніонізм Даниїла де Леон і Промова В. Дебса. — Ціна	25
Історія боротьби віри з наукою Дж. Дрепера (переклав з англ. М. Павлик). — Ціна	$1.50
Історія Московщини до Петра Великого. — Ціна	40
Історія о золотокрилім лицарю. — Ціна	10
Історія парижської комуни. — Ціна	15
Каменярі, журнал студентського кружка за рік 1919. — Ціна	$1.00
Карл Маркс, його життє і наука, Еміля Гекера. — Ціна	15
Коли зійшло сонце, оповідання з 2.000 року, П. Крата. — Ціна	30
Контрасти, нарис, В. Винниченка.— Ціна	10
Короткий виклад політичної економії А. Богданова (перевів М. Д.). — Ціна	$2.50
Короткий огляд українського письменства від 11-го до 18-го століття, Ост. Макарушки. — Ціна	30
Кровавий шлях (Шерльок Гольмс) в 2-ох частях, К. Дойля. — Ціна	60
Кузь та Грицунь, оповідання, В. Винниченка. — Ціна	8
Латачки, оповідання, Володимира Б. Ціна	25
Лубенський Монастир, веселі оповідання, О. Прокопупія. — Ціна	10
Маруся, повість, Гр. Кв. Основяненка. — Ціна	30
Методична граматика Укр. мови В. Коцовського і І. Огоновського. — Ціна	40
Молодий вік, оповідання для молодіжи Кн. 1. — Ціна	40
На зелених горах, збірка поезій, О. Олеся. — Ціна	20
Наречена, оповідання, Георгія Г. Чухкова. — Ціна	15
Народ а національність, популярно-наукова розвідка, др. Стефана Гриневецького. — Ціна	10
Народні казки ч. 1. — Ціна	20
Народні казки ч. 2. — Ціна	20
Начерки стилістики, поетики і реторики др. Конст. Лучаковського. Ціна	40
Наша рідна мова, Географія України і характер Українця, Поляка, і Москаля. Написав проф. М. Возняк. — Ціна	10
Незвичайні дива природи А. П. Нечаєва. — Ціна	20
Не піддавайся біді, оповідання з селянського життя, Др. А. Чайковського. — Ціна	25
Нетри А. Сінклера, в оправі.—Ціна	$1.50
Нічого не було, оповідання, А. Каменського. — Ціна	15
Незвичайні пригоди Матія Сандорфа, повість в 2-ох томах, Ю. Верного. — Ціна	$2.80
Не любо — не слухай, брехать не мішай Т. Бешляха. — Ціна	20
Новелі, К. І. Юрія Сірого. — Ціна	70
Новітна суспільність і церква Др. Т. Бартошека (переклад М. Павлика). — Ціна	35
Оповідання про заздрих богів Мих. Драгоманова. — Ціна	15
Оригінальний чоловік і инші оповідання. — Ціна	25
Орлеанська дівчина, історичне оповідання про франц. героїну Іванну д'Арк. — Ціна	20
Папа чи Христос Ілії М. Глови. Ціна	65
Перекази старинного світа др. Ів. Демянчука. — Ціна	35
Північний Бігун колискою народів Евгена Єлачича. — Ціна	15
Плаваючій остров. — Ціна	10
Подорож до місяця Ю. Верного. Ціна	40
Поезії О. Олеся. — Ціна	80
Попадя в Зільниці, гум. істор. оповідання з передодня революції, О. Прокопупія. — Ціна	15
Початок родини, приватної власности і Держави Ф. Енгельса. — Ціна	75
Пеособне ходження Бога по землі або Бог на Революції, гумористична повість, П. Крата. — Ціна	35
Про жіночу неволю в історичнім розвою Мих. Ганкевича. — Ціна	30
Про світ Божий, бесіди по природознавству. Юр. Сірого. — Ціна	40
Революція в Росії (від 1861 року до найновійших часів). Т. Ф-н.—Ціна.	15
Ревун, сатира, Ос. Маковея. — Ціна	25
Рідна школа читанка перша, Спиридона Черкасенка. — Ціна	30
Рідна Школа, читанка третя, Спиридона Черкасенка. — Ціна	60
Рінальдо Рінальдіні, страшний проводир розбійників, романтичне оповідання з минулого століття. — Ціна	25
Робінзон Крузо з образками.—Ціна	$1.00
Робітничі пісні, Зібрав В. Головацький. — Ціна	25
Розбишаки в паломничій одіжи, оповідання для народу. — Ціна	10
Розвій поглядів на вселенну А. Діксона Вайта. — Ціна	40
Смерть Довбуша, поема, Л. Лотоцького. — Ціна	15
Смерть за правду, оповідання про Ів. Гуса, В. Доманицького. — Ціна	10
Соціялізм а релігія Д. Бориска. — Ціна	15
Спочив мій дух і инші оповідання — Ціна	15
Страшні тайни монастирських мурів. — Ціна	75
Страшний монарх Распутин або Тайни царського двора. — Ціна	50
Таємниця Америки або огляд американської культури зперед Христофа Колюмба. — Ціна	15
Тарас Шевченко, в столітні роковини. — Ціна	20
Твори, поезії в 2-ох томах, С. Черкасенка. — Ціна	$2.00
Трагедія галицької України Осипа Мегаса. — Ціна	$1.00
Тропарик або Підручник церковного співу. — Ціна	30
У Зарані слави, події з життя укр. князів Олега й Ігоря і княгині Ольги. — Ціна	10
Унія з Римом Я. Н. Крата. — Ціна	30
Хрунь і Чорт В. Будзиновського. — Ціна	15
Цариця і вестальна або Живцем замурована, історія з часів переслідування християн за панування римського цісаря Нерона. — Ціна	25
Цьвіт і душа й инші оповідання. — Ціна	15
Чому попи не женяться? — Ціна	15

Та найкраще буде, що хто хоче замовляти книжки з книгарні Українського Нар. Союза, нехай напише картку по катальог тоїж книгарні, а безпроволочно вишлемо його.

У всіх справах, доторкаючих книгарні і друкарні У. Н. Союза належить удаватись на адресу:

"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

„МАНЕБРИ".

Наше село невеличке, та старі люде запамятали й тут всіляке лихоліттє. Втара Палажка згадує й сарану, що летіла раз хмарою понад село, що й сонця не видно було. Хто знає, що було би сталося, та хтось доповів був дзвонити в коси й водою прискати на кляту мушню, тай вона потягла дальше на схід сонця. Се Палажка. А старий Мартин божився, що бачив раз по дощику, в припарок, богиню, що ходила полем і всіляко вигукувала. І того року потис був мороз уже об Чеснім Хресті. Вся городовина вимерзла була на хамуз і голод був. Та про одно ніхто не чув в нашім селі, а се про маневри. Сього лиха не було в нас аж по сесь рік. Гринь Дідик, наш післанець, приніс з „циркулу" письмо й село як запалив: „манебри!" Пятьсот пятьдесять жовнірів прийде до села! Присяжний Захарко й зараз обчислив, що на кождого господаря прийде по вісім жовнірів. Зажурилася громада.

А тоді скрізь по садках синіли вже сливки. Та найдужще синіли вони в саді Павла Пастернака. Його обісте крайне, попри громадське пасовище. Йдеш було пасовищем стежкою, то аж кортить тебе урвати сливок, що висіли здовж понад острішок, наче малесенькі збаняточка. Та ніхто не зважився, бо з Пастернаком не жарти. Там у нього очи якісь такі, що й крізь нічну темряву бачив усе. Мов той пугач. А жінку свою тай челядь тримав так остро, що всі ходили коло його гей на пальцях. Було, як накаже з якої деревини овочу не рушити, то й одного яблочка або й одної грушечки не хибне тамки. Жінка було аж дрожить перед ним. А він її й пальцем ніколи не торкнув. Лише якісь такі вже очи мав, що всьо його боялося, наче вовка. Сього року Пастернак купив був собі й великий котел і ходила чутка, що лагодився смажити повила. Так вам були зародили сливки! Та ось тоті „манебри"!

Марунька Пастернакова прала біле на ставку біля млина, де й кошма, і принесла відтіля вістку про них. Засапана і налякана оповіла чоловікови про сі старшні якісь „манебри". Жовнірів прийде така сила, що й годі їх буде помістити. Війт аж за голову взявся, а з людей хто вчув лише про „манебри", побіг до себе поховати дещо, щоби під руками не лежало, бо то якісь жовніри прийдуть не нашої віри; що взрить, то вхопить. По нашому і бесідувати не вміють, лише шваркотять...

Пастернак і не зважав на жінчине торопанне. Він уплялив очи в сад, у сливки. Сонце росипало тілько золота по наді, що від сливок аж блеск бив, наче ковтри мигтіли вони. Та вони ще лише в барву вбралися. Ще недоспілі! Пастернак поглянув гнівно на жінку, начеб вона винна була, що жовнірі йдуть до села. Марунька задрожала. Вона догадалася, чого так чоловік насупився. Гей, гей, підуть марно сливки! Пожалься Боже, що так зародили. Немов для них, для клятих жовнірів поблагословив Бог сад сливками. Одна в одну наче точені. Пастернак нагадав собі котел. Пощо вже його, кол и ось-ось обнесе сливки сарана. А на повила треба добре доспілих сливок. Аж серце стиснулося в Пастернака.

— Біда! — вповів він, поглянувши на жінку.

— Ой біда, біда! — додала Марунька та враз якась гадка взялася її й заворушила душу. Вона не бачила ще ніколи чоловіка так важко зажуреного. Він видався їй тепер якийсь дуже маленький. Він?! Наче служниця ходила вона все коло нього. Було клятий лише погляне, й вона дрожить уже, гей той листок осиковий. Вона завидувала жінкам, що то вміють якось чоловіків за ніс водити. Кума Горпина маленька, а чоловік її мов дуб, і грубий і високий; а такий кажуть, що як захоче, то чоловік в решеті танцювати мусить перед нею. Лише вона одна боїться чоловіка. І гадка, що біда може колись розлютитися й потурбувати, не давала їй спокою.

Та ось він похилився якось так, немов не знав би, що почати. Може тепер показати би йому, що вона не наймичка, а жінка! Щоби лише раз йому щось приказати, а відтак уже якось піде. І вона вміти-ме старшувати.

І Марунька піднесла голову та випростувалася, що аж у спині, доси все гроблений, щось тріснуло. Нахмарила брови й каже сердито:

— Ну, чого-ж став?! Вжеж треба щось з сливками зробити; а ні, то обнесе сарана!

Пастернак поглянув на жінку. Його здивував острий голос Маруньки. Сього не бувало. Вже хотів вплянити очи в неї та ось і сливки замигтіли перед ним і гадка на них хопила його за серце. Він, неначе підкошений будяк, похилив голову. А Марунька й за підбоки взялася. Чоловік видався їй ще меншим. Вона до нього:

— Ну, чого-ж стоїш стовпом?! Ти-ж чув, що „манебри", й завтра вже надтягне сарана!

Пастернак почухався в потилицю, потупив зір і каже:

— Чи я знаю, що робити?

— Що робити? — вповідає Марунька з провола. — Заки сарана надтягне, треба сливки чисто обірвати.

— Як, зелені? Я-ж хотів повила... Котел?!...

— З чого-ж зробиш повила, як сарана сливки обнесе. Обірвати, які є; частину всушимо, а з другої сливянку варити буду, й конець.

Пастернак почухався щераз в голову й пішов у сад. Незабавки баламкав з величезною коробкою на сливці. Сусіди видячи, що в Пастернаків твориться, взялися й собі до сливок; а дальше й вся громада кинулася на сливки. Рвуть людоньки дар божий, заки сарана надтягне. Та всі якісь невеселі, бож недоспілі ще сливочки. Одна Марунька ні чичирк! Всміхається до себе. На її-ж стало. Таки раз вона жінка, а не наймичка.

Та минали дні за днями, а сарани не видно. Нема жовнірів, нема „манебрів". Аж ось якось в тиждень приніс дідик знов письмо з циркулу, де стояло, що військо не прийде до села, мабуть тому, що воно невеличке. Хто вчув, то спустив ніс.

Зчинився гамір біля коршми. Одні накинулися на війта, та він полицею гнав усіх від себе. Другі вперлесилися до Дідика; та він хоч і невеличкий ростом, валив кулаком в почтову торбу і погукував:

— Я не писав! А зась вам від мене! Що дали, то й приніс!

Оден Пастернак нічо не говорив, тільки мовчки пігнав до себе. З лютости таки потурбував жінку, набив їй на чолі синці, немов дві сливки. Марунька стала ще сумнійша, ще дужше похилила спину. А колиж деяка кума поспитала, відкіля взялися на її чолі синці, вона лише махала рукою й крізь сльози говорила:

— Ат! То тоті „амнебри"!

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Микола Матура. Дня 14. січня помер в Жидачеві Микола Матура, дяк, агент „Дністра" і ревний робітник на народній ниві, переживши 60 літ. Покійний організував читальні „Просвіта", кружки „Сільського Господаря", на кождому кроці боронив прав українського народу, чим зєднав собі любов і признання. Двох його синів згинуло у світовій війні, а один, подавшися з українською армією з границь рідного краю, перебуває тепер на чеському університеті. Величаві похорони відбулися дня 16. січня при здвизі народу дооколичних сіл. Грала орхестра. Над могилою виголошено кілька промов.

Іван Охримович, парох Ляховець, пов. Богородчани, помер дня 25. січня в 70 році життя. Покійний майже весь час своєї душпастирської праці пробув у богородчанському повіті і причинився богато до освідомлення населення та розбудження повіту. Брав живу участь у життю нашого народу, а всюди, де був, полишив по собі добру память та тішився великою симпатією і прихильністю громадян. Покійний цікавився вельми природничими науками, читав у цьому напрямі немало, а тов. „Просвіта" видало дві книжочки його пера: „Про небо і землю". Полишив троє дітий, д-ра Йосифа, піджупана на Підкарпатській Україні, Діоніза, укінченого правника і Марію Весоловську, жінку судового радника.

Гриць Бродюк. Дня 20. січня помер в Угнові в 29 році життя Гриць Бродюк, бувший підстаршина УГА., один з перших учеників торговельної школи „Просвіти", член ріжних українських товариств. Воєнне лихоліття, довший побут у полоні в Тухолі, все це знищило молодого, щирого робітника на народній ниві і завело в могилу.

ВІДБИВ.

— Юрко казав, що ви дурень!

— То він видко ще дурнійший від вас!

— Але що кажете, — він ще від вас дурнійший!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ